

Onderzoek: Armoede

Publicatiedatum: 6-3-2014

Over dit onderzoek

Het onderzoek is een driehoeksmeting bestaande uit een online enquête met zowel open als gesloten vragen, en een asynchrone online focusgroep in de vorm van een forumdiscussie.

- Middels een online enquête zijn jongeren uit het 1V Jongerenpanel van EenVandaag ondervraagd. Dit online onderzoek is gehouden van 24 t/m 30 september 2013. De uitslag is gecorrigeerd op leeftijd, geslacht en spreiding over het land.
 - Aan het kwantitatieve deel (gesloten vragen) deden 2098 jongeren mee, onder wie 96 thuiswonende jongeren die hun gezin arm noemen.
 - Aan het kwalitatieve deel (open vragen) deden 275 tot 500 jongeren mee. De open vragen die alleen gesteld zijn aan jongeren die in armoede leven werden door ongeveer 50 jongeren beantwoord. Op deze vragen is een discourse-analyse uitgevoerd waarbij gezocht werd naar centrale thema's (patronen).
- Middels een asynchrone online focusgroep in de vorm van een forumdiscussie zijn vijf jongeren die in een arm gezin wonen ondervraagd. De jongeren waren tussen de 16 en 20 jaar oud en allemaal thuiswonend. Gedurende een week (3-11 oktober) gingen zij met elkaar in discussie over thema's die de moderators aandroegen. De ruwe data is open gecodeerd. Vervolgens is met de gevonden codes nogmaals de data bekeken.

Meer informatie

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Eva van Mossevelde: eva.van.mossevelde@eenvandaag.nl en 035-6715809.

Jongeren: armoede is een taboe

Bijna tweederde van de jongeren (64%) zegt dat armoede een taboe is, iets waar jongeren onderling niet over spreken. De helft (51%) van de middelbare scholieren heeft dan ook geen idee welke klasgenoten arm zijn. Bij slechts 14 procent van de scholieren is het algemeen bekend wie er weinig te besteden hebben, een vijfde (20%) heeft sterke vermoedens.

Vermoedens ontstaan vooral door de kleding en doordat de jongeren niet mee kunnen op bijvoorbeeld schoolreisjes.

Aan sommige kinderen werd gemerkt dat zij kleding van broers of zussen droegen. Zij werden hierom uitgelachen door andere kinderen. Klasgenoten vroegen hen of hun ouders te sloeberig waren om nieuwe kleding te kopen.

De meerderheid (63%) ziet armoede in Nederland als een serieus probleem. Een kwart (24%) van de jongeren definieert armoede als het niet hebben van een woning, kleding en eten. Driekwart (75%) hanteert een ruimer begrip: zij vinden dat iemand die in zijn eerste levensbehoeften kan voorzien, nog steeds arm kan zijn. Jongeren die in een arm gezin wonen zeggen hierover:

Ik heb zelf wel een dak boven mijn hoofd, maar het is iedere maand lastig om rond te komen met mijn moeder. Vaak leen ik haar wat geld zodat we nog kunnen eten. Naar de bioscoop gaan of uit eten zit er heel misschien eens per jaar in.

Ik heb al sinds m'n twaalfde geen nieuwe kleding gekocht. Ik ging ook gewoon regelmatig in te kleine kleding naar school, niet heel fijn maar ik kon niet anders. En natuurlijk kreeg ik daar vaak opmerkingen over. Maar als ik dan een te klein shirt aan had leende mijn vriendin me een vest ofzo, zodat dat niet te veel opviel.

Aan het onderzoek deden 100 thuiswonende jongeren mee die in een arm gezin wonen. Ruim acht op de tien maken zich geregeld zorgen over geldproblemen. De zorgen van hun ouders raken hen vaak het meest:

Ik maak me heel vaak zorgen. Dit omdat ik ook zie wat het met mijn vader doet. Ik zie hoe moeilijk hij het vindt dat hij niet zijn eigen broek kan ophouden.

Het ergste aan armoede vind ik dat mijn moeder moet huilen als we een financiële tegenvaller hebben.

Mijn ouders maken zich er erg veel zorgen om en daardoor voel ik me ook slecht.

Sommige jongeren geven aan hun ouders financieel te steunen:

Zelf geef ik iedere maand 50 euro aan mijn moeder voor een paar rekeningen die ik betaal. Verder leen ik haar vaak geld uit. Zelf vind ik het niet meer dan normaal, maar mijn moeder vindt het verschrikkelijk.

Ik moet van mijn studiefinanciering €550 aan mijn vader geven elke maand. Dit omdat we anders geen eten zouden kunnen kopen. Ik vind dit niet echt erg maar mijn vader vindt het wel vreselijk. Hij heeft zoiets van 'ik hoor voor jou te zorgen'. Het enige punt wat ik vervelend is dat ik hierdoor nooit iets als verrassing kan kopen voor hem bijvoorbeeld omdat ik geen geld heb.

Een derde (33%) van alle ondervraagden denkt dat arme jongeren doorgaans minder populair zijn. De arme jongeren zelf zijn hier stilliger in. De helft (49%) zegt: wij zijn over het algemeen minder populair. Bijna de helft (46%) schaamt zich ervoor arm te zijn.

Het is altijd lastig om er niet helemaal bij te horen met de nieuwste dingen. Mensen die het breder hebben zijn altijd populairder. Ik neem ook geen mensen mee naar huis, omdat we gewoon niet zo veel meubels hebben.

Vijf arme thuiswonende jongeren (16 t/m 20 jaar) gingen op verzoek van EenVandaag online met elkaar in gesprek over leven in armoede. Zij ervaren veel onbegrip voor hun situatie en hebben last van vooroordelen:

Meisje, 16 jaar: Soms hoor je mensen in de klas dingen zeggen over mensen met een uitkering, dat ze nietsnutten zijn en dat soort dingen. Mijn beide ouders zijn arbeidsongeschikt, dus ik zeg er maar niks over, want ik denk dat ze mij dan ook zo zien.

Meisje, 20 jaar: Er bestaan ook zoveel vooroordelen over mensen die het niet breed hebben. Dit maakt het eigenlijk vooral lastig omdat mensen vaak denken van 'ze zullen het wel aan zichzelf te danken hebben'. Terwijl dit in heel veel gevallen niet zo is.

Jongen, 17 jaar: Inderdaad. Vaak denken ze meteen dat je een slechte achtergrond en/of opleiding hebt. Mensen denken inderdaad dat het aan de personen zelf ligt, maar vaak ligt het aan de omstandigheden.

Meisje, 20 jaar: Ja precies. Of mensen denken dat je je aanstelt. Dat het allemaal niet zo moeilijk is. Ik heb dan ook altijd zoiets van 'joh ga jij maar eens een half jaar in deze situatie leven'.

Meisje, 16 jaar: Ik vind het lastig dat er in mijn omgeving (zelfs door de school) geen rekening mee gehouden wordt. Vaak gaan mensen er van uit dat iedereen wel even 10 euro in kan leggen voor iets, terwijl dat gewoon niet kan!

Ze bedenken geregeld smoesjes om niet mee te hoeven op dure uitjes:

Meisje, 20 jaar: Vrienden van mij zijn niet op de hoogte van mijn financiële problemen. Om deze reden moet ik ook soms smoesjes verzinnen om niet mee te gaan met uitjes omdat we het niet kunnen betalen.

Meisje, 16 jaar: Zelf loop ik er niet zo mee te koop dat we thuis niet veel geld hebben, dus dan zeg ik ook niet zo snel dat ik iets niet kan omdat we er geen geld voor hebben. Soms zeg ik tegen klasgenoten dat ik ziek ben als we bijvoorbeeld naar de bioscoop gaan, of ik gebruik het geld dat ik eigenlijk spaar voor mijn studie.

Het niet kunnen meedoen komt naar voren als het grootste leed van het leven in armoede. De helft (52%) van de 100 ondervraagde arme jongeren geeft aan dat hun ouders geen lidmaatschap van een sportclub voor hun kunnen betalen. En in eerder onderzoek van EenVandaag gaf 39 procent van de middelbare scholieren aan dat hun school soms luxe reisjes organiseert, zoals wintersport of dure stedentrips. Voor arme jongeren zijn deze uitjes te duur. Zij hebben echter het gevoel dat ze dubbel gestraft worden, omdat ze niet mee mogen op een leuk reisje maar ook geen vrij krijgen. Vaak moeten ze op school een vervangende opdracht maken.

Meisje, 20 jaar: Ik hoor ook verhalen dat ze dan een opdracht moeten maken over de plek waar ze bijvoorbeeld heen gaan. Dat lijkt me echt vreselijk aangezien je al

baalt dat je niet mee kunt en het er op die manier nog even extra ingewreven wordt wat je mist.

Meisje, 16 jaar: *Dat moeten wij ook.*

De jongeren zijn teleurgesteld in de politiek. Ze voelen zich onbegrepen door Den Haag en maken zich zorgen over het afschaffen van de studiefinanciering.

Meisje, 20 jaar: *Zelfs de overheid ziet het niet.. De overheid roept zelfs op tot geld uitgeven... Rutte, welk geld? Sommige mensen hebben geen geld! En deze groep groeit steeds meer. Ik vind het gewoon belachelijk dat de overheid doet alsof deze groep niet bestaat!*

Jongen, 17 jaar: *Jammer genoeg heb ik later wel een hoop geld nodig om te kunnen emigreren, omdat er in dit land toch weinig toekomst zit.*

Meisje, 20 jaar: *Ja ik wil ook graag emigreren. Voornamelijk omdat steeds meer duidelijk wordt dat dit land zichzelf kapot maakt.*

De ene jongere geeft aan dat het steeds gemakkelijker wordt om met armoede om te gaan, de andere vindt het juist lastiger worden.

Meisje, 19 jaar: *Ik vond het eerst heel erg, want ik kon nooit nieuwe kleding kopen. Nu heb ik geleerd hoe ik eigen kleren moet maken en hoe ik het kan repareren als het stuk is. Ik kan er gewoon beter mee omgaan dan in het begin. Net als met eten en veel andere dingen. Je leert er gewoon mee omgaan.*

Jongen, 17 jaar: *Voor mij wordt het steeds moeilijker. Ik zie nu beter in hoe duur alles is. Toen ik jonger was, zag ik de waarde van al die dingen nog niet echt in. Nu zie ik een stuk beter in wat de waarde is.*

Meisje, 18 jaar: *Nu ik ouder ben en de situatie waar we in terechtgekomen zijn beter begrijp, heb ik er minder moeite mee.*

Meisje, 20 jaar: *Ik vind het moeilijker. Zeker omdat ik opgevoed ben in een rijke omgeving en dit in een klap is ingestort. En nu ik ouder ben begin ik steeds meer te beseffen hoeveel het allemaal kost. Ik vind het dus steeds moeilijker.*

Meisje, 16 jaar: *Wij hebben het thuis nooit rijk gehad, maar vroeger besepte ik dat eigenlijk niet echt. Wel weet ik nog dat ik een keer aan mijn ouders had gevraagd waarom andere kinderen wel hun schoen mochten zetten en er cadeautjes in kregen en ik niet. Mijn ouders zeiden toen dat dat kwam omdat sommige ouders extra geld bij de schoen deden, zodat Sinterklaas cadeaus kon kopen, maar dat wij dat niet konden. Pas de afgelopen jaren ben ik meer gaan beseffen dat we arm zijn.*

De jongeren in de discussie zien ook voordelen aan het leven in armoede. Zijn noemen het leren omgaan met geld en het leren waarderen van de kleine dingen in het leven.

Meisje, 20 jaar: *Ik vind als voordeel dat je gelijk goed leert om met geld om te gaan.*

Jongen, 17 jaar: *Ik weet nu zeker dat ik redelijk goed met geld om kan gaan. Waar veel van mijn vrienden geld veel uitgeven aan onzinnige dingen, houd ik het zelf bij elkaar voor belangrijkere dingen. Je leert ook het leven meer te waarderen. De kleine dingen in het leven kunnen het ook speciaal maken.*

Meisje, 20 jaar: *Ja dat ben ik inderdaad met je eens. Ik ben geboren in een rijk gezin maar wegens omstandigheden is dit compleet in elkaar gezakt. Ik ken dus beide kanten van de medaille en ik kan wel zeggen dat ik nu de kleine dingen meer waardeer in het leven!*

Onderzoeksuitslag online enquête

Stelling: 'In Nederland komt armoede nauwelijks voor.'

Eens	33%
Oneens	61%
WN/GM	6%

Met welke van onderstaande stellingen ben jij het 't meest eens?

'Iemand die een woning, eten en kleding heeft, is sowieso niet arm'	25%
'Ook iemand die een woning, eten en kleding heeft, kan arm zijn'	74%
Weet niet / geen mening	1%

Gevraagd aan 599 middelbare scholieren:

Zitten er bij jou in de klas leerlingen waarvan het bekend is dat ze arm zijn?

Met arm bedoelen we dat hun ouders niet veel te besteden hebben.

Ja, dat is algemeen bekend	15%
Ja, er zijn sterke vermoedens	20%
Nee, dat weten we niet van elkaar	51%
Er is sowieso niemand in mijn klas arm	15%

Ken jij jongeren die arm zijn? Hiermee bedoelen we dat je ze persoonlijk kent, bijvoorbeeld vrienden, familie, collega's of klasgenoten.

Ja	36%
Nee	52%
Weet ik niet	12%

Stelling: 'Jongeren die weinig te besteden hebben, zijn over het algemeen minder populair.'

Eens	33%
Oneens	56%
WN/GM	11%

Stelling: 'Armoede is een taboe onder jongeren, daar wordt eigenlijk niet over gesproken.'

Eens	64%
Oneens	27%
WN/GM	9%

Kon jij (of je gezin) het afgelopen jaar goed rondkomen, precies rondkomen of niet rondkomen?

Ik kon / wij konden goed rondkomen	67%
Ik kon / wij konden precies rondkomen	25%
Ik kon / wij konden niet rondkomen	5%
Weet niet / geen mening	3%

Vind jij jezelf arm? Als je bij je ouders woont, kun je deze vraag beantwoorden over je gezin.

Ja	7%
Nee	89%
WN/GM	4%

De volgende drie vragen zijn gesteld aan 96 jongeren die in een arm gezin wonen:

Stelling: 'Ik schaam me ervoor om arm te zijn.'

Eens	45%
Oneens	39%
WN/GM	16%

Stelling: 'Ik maak me geregeld zorgen over geldproblemen.'

Eens	81%
Oneens	17%
WN/GM	2%

Geef aan of jouw ouders de volgende dingen voor jou KUNNEN BETALEN:

	Ja	Nee	Weet ik niet
Lidmaatschap voor sport- of hobbyclub	89%	9%	2%
Ieder half jaar nieuwe kleren	88%	9%	3%
Jaarlijks op vakantie	77%	20%	3%
Eén keer per maand uitgaan	70%	17%	13%
Iedere dag warm eten	99%	1%	0%
Iedere dag vlees of vis eten	94%	4%	2%

Vind jij het wel of niet belangrijk dat iedereen in Nederland...

	Wel belangrijk	Niet belangrijk	WN
Lid kan zijn van een sport- of hobbyclub	83%	15%	2%
Ieder half jaar nieuwe kleding kan kopen	59%	38%	3%
Jaarlijks op vakantie kan gaan	36%	60%	4%
Eén keer per maand uit kan gaan	25%	72%	3%
Elke dag warm kan eten	99%	1%	0%
Elke dag vlees of vis kan eten	63%	34%	3%

Vind jij het wel of niet belangrijk dat ieder gezin in Nederland de volgende bezittingen kan hebben?

	Wel belangrijk	Niet belangrijk	Weet niet
Auto	47%	49%	3%
Koopwoning	25%	72%	3%
Vaatwasmachine	20%	79%	2%
Smartphone	18%	81%	2%
iPad of andere tablet	2%	97%	1%